

THEOLOGIAI SZEMLE

TARTALOM

Rövid jelentések és kommentárok (KI) (317)

D. DR. BARTHA TIBOR:

Feladataink Uppsala után (319)

DR. NAGY GYULA:

Az egyházak és a faji világprobléma (327)

DR. ERWIN FAHLBUSCH:

Dialógus, ökumenizmus, felekezettudomány,
kontroverzeteológia (335)

SZABÓ LASZLO:

A római katolikus Luther-kutatás mai állása (343)

DR. FEJES SANDOR:

A tudomány hatalma és az ember felelőssége (347)

NAGY TIBOR:

Virágénekek festett fatáblákon II. (350)

Reflexiók a Theológiai Szemle cikkeire

SZATHMÁRY LAJOS:

Meditáció Szabó Ferenc: Az ember és világa felett (354)

HAZAI SZEMLE

DR. KONCZ SÁNDOR:

D. Dr. Nagy Barna emlékezete (358)

SZIGETI JENŐ:

Művészeti Krónika (361)

ZAY LASZLO

Kulturális Krónika (365)

KERI GYÖRGY:

Gondolatok egy most megjelent Teleki-könyv olvasásakor (367)

TAMAS BERTALAN:

Radnóti Miklós emlékezete (370)

VILÁGSZEMLE

DR. FABINY TIBOR:

Amerikai folyóirat a leningrádi és moszkvai teológiai akadémiák
munkásságáról (372)

FERENCZ JÓZSEF:

Corpus Reformatorium Italicorum (349)

KERI GYÖRGY:

A szeptemberi athéni Atlantisz-konferenciáról (373)

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Jó segítség igehirdetési előkészülethez (Bodrog Miklós) (334)

a Tartalomjegyzék folytatása a borítólap túloldalán

ÚJFOLYAM/XII.

1969

11-12

SZÁM

ALAPÍTVÁ

1925-BEN

felelni erre a naiv és önző érvre, de ráhagytam. Elidegenedésről beszéltek még a fiatalemberek, meg arról, hogy szabadságra vannak ítélve, és ki vannak vetve a szorongás földjére... Aztán magnóval a hónuk alatt kimentek a strandra, ahol valóban szoronganak — tudniillik egymás hegyén-hátán; nagy elidegenedésükben keresztül-kasul tegeződnek ismeretlenül is, és félreérthetetlenül éreztetik velünk, hogy a mi időnk lejárt, hagyjuk őket kedvükre szorongani és idegenedni. — Megvallom, kérdésként és lustaságot érzek ki ebből az attitűdből, hozzá mérhetetlen önzést és agressziót. S talán még valamit, a munkaerkölcs hiányát. Nem elemzöm, mi lehet ennek az oka, csak észlelem mint orvos a tünetet, mielőtt még a kóroktanon törné a fejét. A kóroktan a gyógykezeléshez kell, de odáig nem merészkedem, beérem a jelenség leírásával.”

A fiatalság a maga roppant igazságérzetével reagál a világ általános „hangulatára”. Ez a tétel igaznak tűnik, hisz’ minden idők fiatalságát ily módon szokták jellemezni. Eppen ezért nagyon fontos Benedek István álláspontja, amely legalább annyira helytálló, mint az általánosan elfogadott.

A továbbiakban nagy filozófusokkal ismerkedhetünk meg, mégpedig életközlelől; nem csupán a tudás magaslátáról. Benedek István nem intézi el F. Bacon-t, Descartes-t, Hobbes-t egy fölüeny századi kézlegyintéssel. Nem lexikonba illő ismertetést ír az egykor hús-vér emberekről, hanem olyan valóságosnak ábrázolja őket, amilyenek voltak és amilyenek ma is kéne lenniük ahhoz, hogy megérthessük őket.

Az orvosi gondolkodás történetéből is kiemel néhány jelentős részletet, amelyekről „köztudatunkban” téves nézetek terjedtek el. „A himlőoltás története” és a „Semmelweis szobra” egy nagy kérdést tisztáz: mit is jelent tulajdonképpen az emberi nagyság; az átlagosnál többet tudó és alkotó embert, hogyan is értelmezzük? Még a tudományos értékelések is beleesnek abba

a hibába, hogy csak jó és rossz, okos és buta, haladó és maradi emberekről akarna tudni. Ma már a szépirodalmi művekben sem szeretjük a feketén-fehéren való ábrázolást. Ném érezzük igaznak. Amit pedig nehezen fogadunk el a szépirodalomban, azt még nehezebben fogadhatjuk el a tudományos tárgyilagosság igényével fellépő művektől. Erre vezet rá minket Benedek István, jó példákön keresztül.

Befejezésül idézzük a címadó tanulmány első sorait: „Egy kor irodalmát ezer tényező határozza meg; nem utolsó sorban íróinak tehetsége s a történelem, amelyben élnek. Ez a sablonos igazság nehezen követhető és bonyolult valósággá válik, amint tudatosítjuk, hogy ugyanazt a történelmet ahány ember, annyiféleképpen éli át. Erre nem is kell példát mondanom, csak kuriózumként említem, hogy valamelyik keleti szépművészeti múzeumban függ egy kép, egy csatajelenet, amelynek ez a címe: *A mohácsi győzelem*. Tudniillik a törököknek győzelem volt, ami nekünk vész. De annak a töröknek, akinek például levágták a fülét, a győzelem sem lehetett csupa öröm. Nem különb a helyzet azokkal a mohácsi vészekkel, amelyeket életünk során élünk át, következőképp le kell mondanunk arról, hogy a történelmet egyértelmű tényezőnek tekinthessük. És így mi sem áll távolabb tőlem, mint egy kaptafára húzni korunk irodalmát vagy a mai nyugati irodalmat. Felismerjük és elismerjük, hogy ezer író ezerféleképpen ír. Mégis kristályosodnak bizonyos jellegzetességek, amelyek általánosságában jellemeznek egy kort vagy irányzatot. Ilyen jellegzetesség — egy a sok közül — az a ma mindenfelől felharsanó mondat, amely röviden így foglalható össze: *Megbolondult a világ...*”

Ezt a felharsanó mondatot akarva-akaratlanul visszhangozzák mindenfelé. Akinek ellenetése van, jól gondolja meg, nehogy csak erősítse e világgá kiáltott mondatot.

ifj. Tarr Kálmán

F. L. BOSCHKE: HAT NAP ALATT

Szerzőnek nem az a célja, hogy vitázzon a Biblia — általa naivnak ítélte — világképeivel, hanem hogy bizonyítsa: „a teremtés még nem ént véget.”

A közvetlen előadásmód és a gazdag ismeretanyag biztosított helyet e tanulmánynak a nyugati könyvpiacra a „best-seller”-ek között.

Boschke a természettudományok polihistoraként tárja elénk az újabb kutatási eredményeket, és azokhoz fűzött magyarázatokat, hipotéziseket. Nincs hely itt arra, hogy részletekbe menően ismertessük az anyagot, vagy alapvető vitákba bocsátkozzunk.

Szögezzünk le egy alapigazságot: a modern természettudományos világképeket megérteni nem lehet. Tételünk bizonyításához hívjuk meg a tekintélyes atomfizikust, Niels Bohrt. Könyvünk 307. oldalán a tőle idézett mondat így hangzik: „Valamely elmélet megérteni annyit jelent, mint hozzászokni.” Valóban így van. Megértésről szó sem lehet, hiszen a hipotézisek alkotói is csak hiszik a maguk-alkotta föltevéseket, bizonyítani keveset tudnak.

A Szentírás világképe bizonyos kor-szabta korlátok között mozog. Ez a világkép azonban nem tartozik szorosan a kinyilatkoztatás lényegéhez. Eppen ezért fölösleges időöltés a hívó gondolkodónak e világkép mellett, akár ellene disputálni. Gen 1—2-ben a kinyilatkoztatás lényege ez: Isten, az Úr, Teremtő. A hogyanról senkinek nincs fogalma, és nem is lényeges kérdés.

„Mennyi idős a Föld? Mióta létezik a világegye-

tem? Van-e antivilág? Folyékony-e a Föld magja? Milyen hideg volt a jégkorszokban? Hogyan éltek az első sejték? Hol ringott az emberiség bölcsője?” Választ azonban nem tud adni a tudomány, nyilván ismertett könyvünk sem.

Egy példát arra nézve, hogy milyen labilis egy-egy biztosnak vélt kutatási eredmény. Könyvünk 294. oldalán olvasunk a „szervezett elemek”-ről. Meteoritvizsgálatok alkalmával, élő szervezetekre utaló maradványok bukkantak elő. A föltevés kézenfekvő: ezek a meteoritok olyan térségből érkeztek, ahol élet van, vagy legalábbis az élet kialakulásához megvannak a feltételek. A szóban forgó meteoritok közül az egyik leghíresebb az Orgueil-meteorit. Boschke komoly elméletet épít a vizsgálat eredményére, hiszen a meteorit steril volt, egy külső olvadékréteg védte; viztartalmáról is megállapították, hogy nem „földi víz”. A 299. oldalon a szerkesztő ennek ellenére a következő megjegyzést kénytelen tenni: „Az orgueil meteoritban talált „organizált testecskék” a tüzetesebb vizsgálatok folyamán a laza állományú meteoritba a Földön bejutott törpe parlagfű (Ambrosia eliator) virágorának — pollenszemének — bizonyultak.”

Boschke könyve mindezek mellett érdekes olvasmány. A közvetlen stílus nem megy a tudományos-ság rovására. A természettudományokban járatlan olvasónak is élményt nyújthat. A megértést elősegíti a könyv végén található „kislexikon”.

Ifj. Almási Mihály